

16.1.2016

Lausunto esityksestä alkoholilaksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuttavana olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi alkoholi-laki, ja muutettaisiin joistakin siihen liittyviä säännöksiä.

Laki koskisi alkoholituotteita laajemmin kuin nyt: Soveltamisraja on nykyisin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävissä aineissa, mutta jat-kossa lain soveltamisraja kulkisi 1,2 prosentissa. Alkoholipitoisiin aineisiin liittyvän elinkeinotoiminnan luvanvaraisuutta ja lupamenettelyä koskevat säännökset koottaisiin yhteen. Alkoholipitoisten aineiden valmistusta ja myyntiä koskevat keskeiset velvollisuudet säilyisivät pääosin ennallaan. Eri-tyisesti alkoholijuomien anniskeluun liittyvää sääntelyä kevennettäisiin esi-merkiksi vapauttamalla anniskeluaikoja sekä anniskelupaikan vastaavia hoitajia ja anniskelualueita koskevia edellytyksiä.

Alko Oy:n yksinoikeutta vähittäismyyntiin rajattaisiin sallimalla luvanvarai-seen vähittäismyyntiin kaikki enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoho-lia sisältävät alkoholijuomat. Tämä merkitsee käymisteitse valmistettujen tuotteiden lisäksi myös juomasekoitusten myynnin sallimista kaupoissa. Toisaalta Alkon yksinoikeusasemaa vahvistettaisiin ulkomaisen alkoholin verkkomyynnin kiellon sekä monopolin nimenomaisen lakiin viemisen muodossa. Tilaviinin ja sahdin erityisten vähittäismyyntilupien rinnalle otettaisiin käyttöön käsityöläisöluiden vähittäismyyntilupajärjestelmä.

Alkoholilain lupa- ja valvontaviranomaiset ja niiden toimivallanjako säilyi-sivät ennallaan. Esityksellä tehostettaisiin lain toimeenpanoa ottamalla käyttöön luvanhaltijoiden omavalvonta. Lähiympäristön ja kunnan asuk-kaiden vaikutusmahdollisuuksia lisättäisiin alkoholilain soveltamisessa lä-hinnä anniskelun osalta.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetusta laista poistettaisiin ravitse-misliikkeiden aukioloaikaa koskeva sääntely. Rikoslainsäädäntöön ja val-misteverotuslainsäädäntöön tehtäisiin pääosin teknisluonteisia muutoksia.

Suomen Yrittäjien (SY) lausunto:

Yleistä

Alkoholilain kokonaisuudistus on pääosin myönteinen ja sääntelyä järkeis-tävä. Erityisen kannatettavaa on markkinoiden avaaminen pienpanimoiden ja ravintoloiden uuden suoramyyntioikeuden muodossa. Nämä ovat mat-kailun ja maaseudun elinvoiman kannalta tärkeitä muutoksia. Lupamenet-telyn keventyminen ja siirtyminen kohti ilmoituksia ja omavalvontaa ovat oikeita askeleita.

Suomen Yrittäjät arvioi esitystä elinkeino- ja kilpailupolitiikan näkökulmasta. Elinkeinoelämän järjestönä SY ei ota kantaa uudistuksen terveys- tai sosiaalipoliittisiin näkökohtiin.

Ravintoloiden kilpailuetu kauppaan ja Alkoon nähden hupenee - vaikuttaa heikentävästi työllisyyteen

Vaikka ravintoloita koskevat muutokset ovat sinänsä pääosin myönteisiä, esitettyjen muutosten yhteisvaikutuksena kaupan ja Alkon asema parantuu suhteessa enemmän. Uhkana näin ollen on, että alkoholin kulutus tämän seurauksena siirtyy valvottujen ravintolaolosuhteiden ulkopuolelle. Suomen Yrittäjien mielestä olisi mielekästä jättää lainsäädäntöön kannustimia alkoholin nauttimiseen mieluiten ravintoloissa. Kulutuksen ohjaaminen valvottuihin olosuhteisiin olisi perusteltua paitsi matkailu- ja ravitsemiselinkeinon tukemiseksi, myös työllisyyden ja järjestyksenpidon näkökulmasta.

Kilpailuetua ravintoloille suhteessa kauppaan ja Alkoon antaisi esimerkiksi vähittäismyynnin päättymiskellonajan aikaistaminen nyt esitetystä klo 21:stä. Jos esitysluonnoksen mukaisesti Alkon aukiolo pitenee klo 21 saakka myös lauantaisin, ja kaupat voivat tarjota entistä laajempaa alkoholivalikoimaa samaan kellonaikaan asti, on oletettavaa, että valvotuissa anniskelupaikoissa vietetään entistä vähemmän aikaa. Lisäksi ravintola-asiointi siirtyy entistä myöhäisempään kellonaikaan. Myöhäisten vuorokaudenaikojen kalliimmat työvoimakustannukset ja esitetty raskas järjestyksenvalvontavelvoite heikentävät ravintoloiden kannattavuutta.

Seuraavassa näkemyksiämme asiakohdittain:

Käsityöläisöluiden vähittäismyyntijärjestelmä hyvä - korjattavaa vain lisenssivalmistuskiellossa ja enimmäisvahvuusvaatimuksessa

Esitettävä käsityöläisöluiden vähittäismyyntioikeus suoraan valmistuspaikalta on erittäin myönteinen uudistus. Muutos koskisi Suomen n. 70 panimosta jopa noin 60, jotka eivät ole mukana kauppojen jakeluissa, vaan myyvät tällä hetkellä yksinomaan ravintoloihin. Nykyisin pienpanimot saavat myydä alle 4,7-prosenttisia oluita vain, jos ovat perustaneet panimon yhteyteen elintarvikekioskin, mikä on keinotekoista ja byrokraattista. Vapautus kannustaa pienpanimotoimialaa investoimaan esimerkiksi pullotuotteisiin.

Erityisesti syrjäseuduilla sijaitsevien pienpanimoiden ympärille on uudistuksen myötä hyvät edellytykset kehittyä monimuotoista matkailutoimintaa. Näin on tapahtunut jo viinitilojen ympärillä, kun tilaviineille sallittiin suoramyntioikeus. Esitys tarvitsee vain seuraavat vähäiset korjaukset:

- Vähittäismyyntioikeuden tulisi koskea kaikkia pienpanimoissa valmistettuja oluita ilman alkoholiprosenttirajoitusta. Esitysluonnoksessa esitetään enimmäisvahvuudeksi sahtipoikkeukseen viitaten 12 tilavuusprosenttia. Esitysluonnoksessa todetaan, että ”perinteisin menetelmin oluen alkoholipitoisuus voi nousta noin 12 %:iin, mutta

poikkeuksellisilla valmistusmenetelmillä oluen väkevyys voi olla 14–15 % tai jopa 40–55 %. Käsityöläisluen enimmäispitoisuutena 12 % olisi sama kuin nykyisessä sahtipoikkeuksessa.”

Suomen Yrittäjien mielestä vahvuusrajoitus voi ilman riittävää perustetta rajoittaa uusien tuotteiden kehittelyä pienpanimoissa. Mikäli vahvuusrajoitus kuitenkin olisi tarpeen säätää, esitämme rajaksi yksinkertaisuuden vuoksi samaa 13 tilavuusprosenttia kuin on voimassa tilaviinien vähittäismyynnissä suoraan valmistuspaikalta.

- Suoramyyntioikeuden estäisi se, että pienpanimo (tuotanto enintään 500 000 l/vuosi) harjoittaa lisenssivalmistusta. Suomen Yrittäjien mielestä lisenssivalmistuskiellolle ei ole perusteita. Tuotantomäärään perustuva rajoitus riittää yksin varmistamaan, että uusi vähittäismyyntioikeus kohdentuu vain pienille panimoille. Panimotoiminnassa on tuotantoprosessin näkökulmasta järkevää pyrkiä mahdollisimman tehokkaaseen kapasiteetin käyttöön. Oluen valmistus on volyymituotantoa, ja prosessin kannalta on ihanteellista, jos tyhjäkäyntiä ei tule. Toimialalla on tavallista, että kapasiteettia vuokrataan toimijoiden kesken kysyntävaihteluiden tasaimiseksi. Esitämme, että lisenssivalmistuskielto poistetaan jatkovalmistuksessa. Tiedossamme ei ole pienpanimoita, jotka harjoittaisivat tällä hetkellä lisenssivalmistusta, mutta on tarpeetonta luoda tältä osin lisäsääntelyä ja kasvun esteitä. Huomautamme myös, ettei lisenssimyyntikielto vaikuttaisi esitysluonnoksenkaan mukaan korjaavan mitään yksilöityä ongelmaa.

Ravintoloille tulee sallia esitettyä vahvempien (enintään 5,5 % tilavuusprosenttia) juomien myynti asiakkaan mukaan

On kannatettavaa, että anniskeluliikkeille esitetään sallittavan enintään 5,5 %-vahvuisten alkoholituotteiden myynti asiakkaan mukaan. SY kannattaa kuitenkin rohkeampaa vähittäismyyntioikeuden avaamista ravintoloille. Ravintoloille sallittaisiin esitysluonnoksen mukaan samankaltainen vähittäismyynti kuin kaupoille. Kustannusrakenne ja siten hintataso on kuitenkin aivan erilainen ravintolan ja kaupan välillä. Kokonaisuudistuksen yhteisvaikutuksena ravintoloille ei vaikuttaisi jäävän juuri lainkaan kilpailuetuja, mitkä ohjaisivat alkoholikulutusta tapahtuvaksi ravintoloissa yksityisasuntojen tai yleisten tilojen sijaan.

Ravintoloiden toimintaedellytyksien turvaamiseksi ja uusien, usein käytännössä kotimaisten tuotteiden markkinoille pääsyn helpottamiseksi esitämme ravintoloille oikeutta myydä mukaan myös viinejä. Mikäli vahvuusraja nähdään tarpeelliseksi, se voisi olla sama 13 tilavuusprosenttia kuin tilaviinien vähittäismyynnissä suoraan valmistuspaikalta.

Esityksemme avaisi matalalla kynnyksellä markkinoita uusille tuotteille. Muut myyntiväylät kauppa ja Alko ovat hyvin keskittyneitä. Alkoholivalmistajalle mahdollisuus saada tuote myyntiin ravintoloihin olisi myönteinen, sillä myyntiin toimitettava määrä voisi olla pienikin. Nykyisin syy siihen,

ettei usean panimon tuotteita ole kaupoissa liittyä siihen, ettei pienimpien ole mahdollista tuottaa kaupan edellyttämää määrää.

Ravintoloiden ylimitoitettu järjestyksenvalvojavelvoite 00 - 05 -väliselle ajalle tulee purkaa

Tulevaisuudessa normaali anniskeluaika olisi klo 9 – 1.30. Lupamenettelyä muutettaisiin perusteltuun, hallintotaakkaa keventävään suuntaan: Ravintola voisi omalla ilmoituksellaan jatkaa anniskelua klo 04 saakka, mikä jälkeen juomat on nautittava tunnin kuluessa. Jos anniskelua jatketaan, luvanhaltijan tulisi asettaa kaksi järjestyksenvalvojaa jokaista alkavaa 200:a asiakaspaikkaa kohti yksinomaan valvomaan järjestystä ja turvallisuutta anniskelupaikassa ja sen välittömässä läheisyydessä kello 24:n ja alkoholi-juomien nauttimisen päättymistä seuraavan puolen tunnin ajaksi. Velvoite koskisi siten enintään viittä ja puolta tuntia kello 24:n ja 5.30:n välisenä aikana. Järjestyksenvalvojavaatimuksesta voidaan poiketa erityisistä syistä AVIn määräyksellä sekä ylös- että alaspäin. Järjestyksenvalvoja ei saisi tehdä muita työtehtäviä samanaikaisesti.

SY pitää järjestyksenvalvojavaatimusta täysin ylimitoitettuna. Se heikentää alan toimintaedellytyksiä, työllisyyttä, ja työn järjestämisen joustoa hyvin olennaisesti.

Ravintola-alan nykytilaa on, että moni anniskelupaikka toimii arki-iltoina alkuillan tappiolla. Illan henkilöstö- ym. kulut saadaan katettua vasta puolen yön jälkeen tapahtuvalla myynnillä. Monessa tällaisessa anniskeluravintolassa arki-iltojen tulos on usein nolla. Tällöin avoinna pitämisen ainoa motiivi on työllisyys: Näin saadaan henkilöstölle riittävästi työtunteja, jotta henkilöstö ylipäätään pysyy ravintolan palkkalistoilla. Jos tällainen ravintola tekee tulosta, se tulee viikonloppumyynnistä. Ilmiö ei koske pelkästään yökerhoja vaan suurta joukkoa pubeja ja baareja, joista moni järjestää nykyään ohjelmatoimintaa arkisinkin saadakseen anniskeluluvat kolmeen tai neljään. Jatkoaikaluvan saaminen edellyttää tällä hetkellä mm. säännöllistä ohjelmatoimintaa. Jatkoaikalupa on välttämätön, koska vasta jatkoaikana saadaan aukioloiltojen välittömät kulut peitettyä.

Lisäjärjestyksenvalvojapakko riittäisi yksin viemään monen tällaisen ravintolan arki-illat miinukselle. Jos asiakaspaikkoja olisi yli 200, olisi monessa paikassa edessä usein tilanne, jossa muutamaa kymmentä arkiyön asiakasta olisi valvomassa neljä järjestyksenvalvojaa. Näin voisi käydä taajama-alueilla, joissa lakiesityksen mukaan voisi erityisesti vaatia tehostettua järjestyksenvalvontaa. Tämä johtaisi luonnollisesti siihen, että tällaiset paikat olisivat auki enintään viikonloppuisin. Tällä olisi heikentävä vaikutus ravintola-alan työllisyyteen.

Vaatus kahdesta järjestyksenvalvojasta on haitallinen myös pienemmille, enintään 100 asiakaspaikan ravintoloille - myös viikonloppuisin. Alan kilpailu on viime aikoina asiakas- ja anniskelumäärien vähentyessä koventunut. Moni ravintola on laskenut hintoja. Se on tapahtunut ravintolan katteesta. Esitetty ylivarautuminen järjestyshäiriöihin (kaksin- jopa nelinker-

taiseksi) ei perustu yksilöidyn ongelman ratkaisuun, vaan yksinomaan heikentää ravintoloiden asemaa kauppaan ja Alkoon nähden. Järjestyshäiriöt ravintoloissa ovat vähenneet viime vuosina ja humalahakuista juomista esiintyy entistä harvemmin.

Jos järjestyksenvalvontavaatimusta ei voitaisi täysin vapauttaa, hyväksyttävissä voisi olla vaatimus, että viikonloppuisin järjestyksenvalvoja olisi oltava yksi jokaista alkavaa 100:a asiakaspaikkaa kohti. Sunnuntai-torstai-iltoina isommissakin ravintoloissa yksi järjestyksenvalvoja riittäisi lain vähimmäisvaatimukseksi myös taajama-alueella. Ravintolat haluavat itsekin estää järjestyshäiriöt, ja oma-aloitteisesti järjestävät kyllä lisää järjestyksenvalvontaa tarvittaessa. On mielestämme tarpeetonta kieltää alkoholilaisissa järjestyksenvalvojlta muut kuin järjestyksenvalvontaan liittyvät tehtävät.

Jos vaatimusta ei lievennetä, pienimmät anniskelupaikat sulkisivat jatkossa klo 1:30. Tämä vaikuttaa heikentävästi ravintola-alan kannattavuuteen ja työllisyyteen. Se myös johtaa alkoholin kulutuksen ohjautumiseen ravintoloiden ulkopuolelle, sillä alkoholilakikonaisuus ei myötävaikuta ravintoloiden suosimiseen myöskään varhaisillasta.

Taajamien ravintolat haja-asutusalueiden ravintoloita huonompaan asemaan

Kunnanvaltuustoille sallittaisiin esitysluonnoksen mukaan kieltää anniskelu klo 1.30 jälkeen. Esitystä perustellaan lähidemokratialla ja järjestysnäkökulmilla. SY suhtautuu esitykseen varautuneesti. Myönteistä on, että pääsääntöisesti oikeus 04 saakka tapahtuvaan anniskeluun on ravintolan oma päätös, ja estäminen on poikkeus. Kielteistä on, mikäli kunnan ilmapiiri muuttuu tämän mahdollisuuden torjuvaksi. Seurauksena olisi ravintolaeinkeinon kuihtuminen tai siirtyminen taajamien ulkopuolelle. Tämä voisi heikentää kuntien keskustojen elinvoimaisuutta.

Omien juomien nauttimisen luvallisuus ravintoloiden yksityistilaisuuksissa tarvitsee selkeyttämistä

Tilausravintoiloille lienee esitysluonnoksen mukaan muodostumassa muita ravintoloita parempi asema, sillä asiakkaan olisi sallittua tuoda näihin omat alkoholijuomat nautittavaksi. Säännösluonnos (82 §) on koettu tulkinnanvaraiseksi. Selvyyden vuoksi olisi hyvä todeta selkeämmin, että omien juomien nauttimisoikeus ei riipu siitä, onko ravintolalla anniskeluoikeus.

Omien juomien nauttiminen olisi kielletty ensinnäkin yleisölle avoimessa majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain tarkoittamassa ravitsemisliikkeessä. Tosin sellaisessa ravitsemisliikkeessä, jossa tarjoillaan ruokaa suljetulle seurueelle, saisi nauttia osallistujien omia alkoholijuomia. Sen sijaan omien alkoholijuomien nauttimista ei sen sijaan edelleenkään sallittaisi, jos ravitsemisliike olisi yleisölle avoinna. Rajanvedossa suljetun vs. yleisölle avoimen tilaisuuden välillä kriittinen muuttuja on, onko ravitsemisliike itse välittömästi tai välikäsen avulla markkinoinut tai järjestänyt tilaisuutta, vai ovatko osallistujat määrättyneet seurueen omista lähtökohdista.

SY:n mielestä muutos on enemmän myönteinen kuin kielteinen, kun anniskeluoikeuden olemassaolo ei kategorisesti estäisi enää omien juomien tuomista. Ilmiötä joka tapauksessa nykyisin esiintyy, joten on hyvä, että muutoksella ohjataan nauttimiseen valvotuissa olosuhteissa. Muutos voi tosin myös heikentää anniskeluravintoloiden asemaa suhteessa tilausravintoloihin tai vähentää ravintoloiden toimeliaisuutta yleisötapahtumien järjestämisessä tai markkinoinnissa.

Alkon monopolin vahvistaminen on haitallista ja rajoittaa kilpailua

Esitetty Alkon vähittäismyyntimonopolin tarkempi määrittely vahvistaisi Alkon tosiasiallista monopoliasemaa kirjaamalla yksinoikeudet nimenomaisesti uuteen alkoholilakiin. Syyt Alko Oy:n monopolin vahvistamiseen vaikuttavat enemmän poliittisilta kuin terveys- tai sosiaalipoliittisilta. Emme kannata esitettyä Alkon asemaa vahvistavaa sääntelyä.

Suomen Yrittäjien mielestä Alko Oy:n monopoli tulee purkaa, ja valtion aloittaa asteittainen vetäytyminen alkoholin vähittäisjuomien myyntitoiminnasta. Markkinoiden avaamisella olisi suuri vaikutus kilpailulle ja yrittäjyydelle. Valtion tulisi SY:n mielestä ylipäänsä pidättäytyä tekemästä itse tai omistamasta sellaista toimintaa, jolle on olemassa tai edellytyksiä kehittyä toimivat terveen kilpailun markkinat yksityisten taholta.

Ensimmäinen askel väkevempien alkoholijuomien vähittäismyyntin avaamiseen myös kilpailulle olisi säätää tässä yhteydessä ravintoloille vahvempien juomien mukaanmyyntioikeus. Tämä lisäisi kilpailua ja markkinoiden hajautumista myös pienemmille toimijoille.

Alkoholin etämyynnin kieltoesitys ulkomailta suomalaisille kuluttajille tapahtuvaan myyntiin rajoittaa kilpailua

Luonnoksessa esitetään alkoholijuomien etämyynnin ja etämyyntiin liittyvän maahantuonnin kieltoa. Alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynti ja myyntiin liittyvä maahantuonti Suomeen olisi kielletty. Kielto kattaisi käytännössä tilanteet, missä Suomessa sijaitseva kuluttaja ostaisi juomia verkkokaupasta. Tuotteet lähetettäisiin kuluttajalle Suomeen.

Nykytilan ongelmina todetaan, että joissakin tilanteissa tällaisista verkkokaupoista ei saada kerätyksi asiaankuuluvia veroja. Esitetty ratkaisuehdotus eli etämyynnin kielto on SY:n mielestä kestävä. Se on protektionistinen ja vastoin EU-periaatetta tavaroiden ja palveluiden vapaasta liikkuvuudesta. Etämyyntikieltoa ei tule säätää, vaan suunnata resursseja sellaisten järjestelmien kehittämiseen, joilla asiaankuuluvat verot ja maksut näistä myynneistä saadaan kerätyksi Suomeen mahdollisimman kevyellä hallinnollisella taakalla. Järjestelmiä on jo joillakin alkoholin etämyyjillä olemassa. Mahdollinen viranomaisvetoinen järjestelmä palvelisi myös muunkin kuin alkoholin verkkokauppaa.

Lopuksi

Kannatamme uudistuskokonaisuutta, mutta vaadimme joitakin muutoksia, jotta vapautumisen tuomat hyödyt eivät ohjaudu vain Alkolle ja kaupalle, vaan myös ravintoloille ja pienpanimoille. Näin markkina jakautuu oikeudenmukaisemmin, ja kulutusta voidaan ohjata valvottuihin olosuhteisiin. Tämä olisi myös työllisyysnäkökulmasta toivottavaa. Esitetty kanta-asiakshyvitysten kieltö alkoholiostoksista on myönteinen, koska se jakaa markkinoita reilummin. Kielto osaltaan purkaa kannustimia tehdä alkoholiostoksia kaupan markkinajohtajilta.

Suomen Yrittäjien muutosesitykset:

- Ravintoloiden asemaa tulee helpottaa:
 - a. ylimitoitettua järjestyksenvalvontavelvoitetta keventämällä,
 - b. lyhentämällä Alkon aukioloaikavapautusta esitetystä klo 21:stä klo 18 ainakin viikonloppujen osalta.
 - c. Sallimalla myös viinin vähittäismyynti asiakkaan mukaan, ja
 - d. arvioimalla uudelleen taajama- ja haja-asutusalueiden erilaiset jatkoaika- ja järjestyksenvalvontasäännökset.
- Matkailuelinkeinoa tulee helpottaa poistamalla käsityöläisöluiden suoramyntiedellytyksistä lisenssivalmistuskielto sekä tuotteen enimmäisalkoholipitoisuus

Suomen Yrittäjät

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja

Satu Grekin
kilpailuasioden päällikkö